

**SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI
GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI
NAD ZABYTKAMI MIASTA OLSZTYNA
ZA LATA 2016-2017**

OLSZTYN grudzień 2018

WSTEP

Obowiązek sporządzenia raz na cztery lata gminnego programu opieki nad zabytkami wynika z przepisu art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Przepis ten formułuje podstawowe cele programu, określa tryb ich sporządzania, uchwalania, podawania do publicznej wiadomości oraz ewaluacji.

Zadaniem gminnego programu opieki nad zabytkami jest określenie priorytetów gminy w odniesieniu do własnego dziedzictwa kulturowego, z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań oraz wskazanie instrumentów niezbędnych do realizacji tej polityki w okresie czteroletnim. Sprawozdanie z realizacji programu Prezydent przedkłada Radzie Miasta.

Program opieki nad zabytkami Miasta Olsztyna sporządzony w 2006 r. i obejmujący okres od 2007 do 2010 r. przyjęty został przez Radę Miasta Olsztyna uchwałą nr LXIX/877/06 z dnia 25 października 2006 r. Aktualny, sporządzony w 2013 r. Gminny program opieki nad zabytkami Miasta Olsztyna na lata 2014-2017 został przyjęty przez Radę Miasta Olsztyna uchwałą nr XLIX/801/14 z dnia 29 stycznia 2014 r. Strategicznym celem programu jest wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego Olsztyna w procesie jego rozwoju. W programie opieki nad zabytkami przyjęto następujące priorytety, w ramach których w okresie sprawozdawczym zrealizowano konkretne zadania i działania:

- I. Opieka, ochrona i rewaloryzacja zabytków Olsztyna.
- II. Podnoszenie świadomości społeczności lokalnej w zakresie potrzeby ochrony i opieki nad zabytkami.
- III. Ekspozowanie walorów dziedzictwa kulturowego w przestrzeni publicznej.
- IV. Badanie i dokumentowanie dziedzictwa kulturowego Olsztyna.

Podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy jest ewidencja zabytków. Na skutek zmiany ustawy o ochronie zabytków, która nastąpiła w czerwcu 2010 r. status gminnej ewidencji zabytków uległ zmianie. Okres od roku 2010 do 2012 był przejściowy dla tworzenia ww. ewidencji. W grudniu 2010 r. Wojewódzki Konserwator Zabytków przekazał Prezydentowi Olsztyna wykaz zabytków wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków do scalenia ich w formie gminnej ewidencji zabytków, którą Prezydent Miasta prowadzi w formie kart adresowych. Na tej podstawie do grudnia 2012 r. Prezydent Olsztyna zaktualizował karty adresowe zabytków nieruchomych Olsztyna.

Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z realizacji programów opieki nad zabytkami sporządza się co 2 lata sprawozdanie, które Prezydent Olsztyna przedstawia Radzie

Miasta Olsztyna. Niniejsze sprawozdanie z realizacji Gminnego programu opieki nad zabytkami Miasta Olsztyna na lata 2014-2017 obejmuje okres od 2016 do 2017 r.

SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI POSZCZEGÓLNYCH ZADAŃ UJETYCH W PROGRAMIE OPIEKI NAD ZABYTKAMI

I. Opieka, ochrona i rewaloryzacja zabytków Olsztyna

W ramach priorytetu realizowane są głównie działania inwestycyjne, polegające na prowadzeniu w obiektach zabytkowych prac konserwatorskich, restauratorskich oraz robót budowlanych, służących wyeliminowaniu przyczyn powstawania zniszczeń oraz polepszeniu ich stanu zachowania. W zakresie zabytków stanowiących własność Gminy Olsztyn – jako realizacja zadań własnych, natomiast w przypadku zabytków nie stanowiących własności gminy – jako wsparcie w formie dotacji z budżetu miasta, co stanowi kontynuację zadań realizowanych w latach poprzednich.

I.1. Dotacje z budżetu Miasta udzielane właścicielom zabytków

Działaniem systemowym jest realizacja działań pomocowych dla właścicieli lub posiadaczy obiektów zabytkowych, stanowiących niejako rekompensatę zwiększonego zakresu obowiązków, nałożonych na nich ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Możliwość taką daje art. 96 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, który jest podstawą udzielania przez samorzady dotacji celowych na działania przy zabytkach podmiotom spoza sektora finansów publicznych. W okresie sprawozdawczym (lata 2016-2017) realizację tego działania umożliwiła uchwała Nr XXVIII/507/12 Rady Miasta Olsztyna z dnia 31 października 2012 r. w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków usytuowanym na terenie Miasta Olsztyna (poprzednia podstawa: uchwała nr XLVIII/648/05 Rady Miasta Olsztyn z dnia 24 sierpnia 2005 r. w sprawie przyznawania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków usytuowanym na terenie miasta Olsztyn oraz trybu ich rozliczania i zasad kontroli prawidłowości wykorzystania dotacji, zmieniona uchwałą nr XXV/305/08 Rady Miasta Olsztyn z dnia 23 kwietnia 2008 r.).

W związku z nowelizacją ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami we wrześniu 2017 r. oraz dopuszczeniem możliwości udzielania przez jednostki samorządu terytorialnego dotacji celowych na prace przy zabytkach nie wpisanych do rejestru

zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, przygotowana została nowa uchwała – nr XLII/776/17 Rady Miasta Olsztyna z dnia 29 listopada 2017 r. w sprawie określenia zasad udzielenia dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków, usytuowanym na terenie Miasta Olsztyna (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. z 2017 r., poz. 5006). Dzięki tej zmianie od 2018 r. na wsparcie finansowe olsztyńskiego samorządu mogą liczyć nie tylko właściciele zabytków wpisanych do rejestru, ale również właściciele obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków miasta Olsztyna.

W okresie sprawozdawczym (lata 2016-2017) system dotacji realizowany był na podstawie uchwały Nr XXVIII/507/12 Rady Miasta Olsztyna z dnia 31 października 2012 r. w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków usytuowanym na terenie Miasta Olsztyna.

W latach 2016-2017 z budżetu Gminy Olsztyn udzielono na powyższej podstawie pomocy finansowej w następującym zakresie:

- 1) w 2016 r. udzielono dofinansowania w wysokości **437 275 zł** dla następujących podmiotów: wspólnoty mieszkaniowe (10), parafie i inne organizacje kościelne (1). Rodzaj dofinansowanych prac to: roboty budowlane (remonty dachów, izolacje przeciwwilgociowe, remonty balkonów), prace konserwatorsko-remontowe (elewacje budynków, balkony), prace konserwatorskie i restauratorskie malowideł ściennych, opracowanie programu prac konserwatorskich.
- 2) w 2017 r. udzielono dofinansowania w wysokości **425 775 zł** dla następujących podmiotów: wspólnoty mieszkaniowe (18), parafie i inne organizacje kościelne (2). Rodzaj dofinansowanych prac to: roboty budowlane (remonty dachów, izolacje przeciwwilgociowe, remonty balkonów), prace konserwatorsko-remontowe i prace restauratorskie (elewacje, klatki schodowe, stolarka okienna i drzwiowa), prace konserwatorskie i restauratorskie drewnianego stropu z dekoracją malarską we wnętrzu kościoła, wykonanie badań konserwatorskich, opracowanie programów prac konserwatorskich.

Wykaz zabytków i zadań, które uzyskały pomoc finansową samorządu Olsztyna (wraz z kwotami dotacji):

Rok 2016

- 1) **20 000 zł** – kościół p.w. św. Wawrzyńca w Gutkowie – prace badawcze, konserwatorsko-restauratorskie i rekonstrukcyjne sceny „Ukrzyżowania” we wnętrzu kościoła;
- 2) **25 000 zł** – Mickiewicza 3 – remont dachu budynku;

- 3) **17 000 zł** – Mickiewicza 13 – wykonanie izolacji przeciwwilgociowych pionowych przy trzech elewacjach budynku;
- 4) **30 000 zł** – Mickiewicza 14 – roboty budowlane i prace konserwatorskie trzech balkonów w fasadzie budynku;
- 5) **110 000 zł** – Mickiewicza 31-31a – remont elewacji frontowej wraz z drzwiami wejściowymi;
- 6) **70 000 zł** – Mickiewicza 33 – remont elewacji frontowej wraz z balkonami, zadaszeniami balkonów i drzwiami wejściowymi;
- 7) **9 483 zł** – Piętnego 17 – wykonanie izolacji przeciwwilgociowych od strony elewacji podwórzowej;
- 8) **70 000 zł** – Pl. Konsulatu Polskiego 5 – prace konserwatorskie i remont elewacji frontowej wraz z balkonami;
- 9) **55 000 zł** – Warmińska 7 – remont dachu budynku;
- 10) **1 500 zł** – Warszawska 61 – wykonanie programu prac konserwatorskich klatki schodowej;
- 11) **29 292 zł** – Mazurska 2 – wykonanie izolacji przeciwwilgociowych od strony elewacji podwórzowej i w przejeździe bramnym.

Rok 2017

- 1) **20 000 zł** – kościół p.w. św. Wawrzyńca w Gutkowie – konserwacja drewnianego stropu z barokową dekoracją malarską;
- 2) **20 000 zł** – kościół współkatedralny p.w. św. Jakuba – prace konserwatorskie fragmentów elewacji wieży;
- 3) **4 000 zł** – Dąbrowszczaków 14 – prace konserwatorskie i restauratorskie drzwi wejściowych frontowych;
- 4) **875 zł** – Grunwaldzka 3 – opracowanie programu prac konserwatorskich klatki schodowej;
- 5) **667 zł** – Grunwaldzka 23 – opracowanie programu prac konserwatorskich klatki schodowej;
- 6) **20 000 zł** – Kajki 8 – wykonanie izolacji przeciwwilgociowej pionowej ścian piwnic;
- 7) **65 000 zł** – Kopernika 36 – prace konserwatorskie i restauratorskie elewacji frontowej wraz ze stolarką okienną klatki schodowej;
- 8) **28 000 zł** – Kościuszki 32 – prace konserwatorskie i restauratorskie klatki schodowej;
- 9) **40 000 zł** – Mazurska 7A – prace konserwatorskie i remontowe elewacji frontowej wraz z balkonami oraz drzwiami wejściowymi frontowymi;
- 10) **821 zł** – Mochnackiego 4 – opracowanie programu prac konserwatorskich elewacji i klatki schodowej;

- 11) **821 zł** – Orkana 5 – opracowanie programu prac konserwatorskich elewacji i klatki schodowej;
- 12) **22 000 zł** – Okopowa 12 – prace konserwatorskie i restauratorskie elewacji frontowej;
- 13) **30 000 zł** – Partyzantów 77 – remont dachu budynku;
- 14) **45 000 zł** – Samulowskiego 6 – remont dachu budynku;
- 15) **6 000 zł** – Sienkiewicza 12 – wykonanie izolacji przeciwwilgociowej pionowej ścian piwnic;
- 16) **15 500 zł** – Staszica 15 – remont dachu budynku;
- 17) **25 000 zł** – Warmińska 8 – remont dachu budynku;
- 18) **20 000 zł** – Wojska Polskiego 60 – wykonanie izolacji przeciwwilgociowej pionowej ścian piwnic;
- 19) **60 000 zł** – Wyzwolenia 7 – prace konserwatorskie i restauratorskie elewacji frontowej, stolarki okiennej klatki schodowej oraz drzwi wejściowych frontowych;
- 20) **2 091 zł** – Żeromskiego 38 – wykonanie badań konserwatorskich klatki schodowej wraz z wyposażeniem oraz opracowanie programu prac konserwatorskich.

I.2. Prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich oraz robót budowlanych w zabytkach stanowiących własność Gminy Olsztyn

Kolejnym działaniem systemowym jest sukcesywne prowadzenie prac skutkujących poprawą stanu zachowania obiektów zabytkowych, zabezpieczeniem i utrwaleniem substancji zabytku oraz zahamowaniem procesów destrukcji w obiektach oraz na obszarach stanowiących własność Gminy Olsztyn. W okresie którego dotyczy niniejsze sprawozdanie wykonano następujące prace:

Rok 2016

- 1) prace konserwatorskie zabytkowych elementów wyposażenia cmentarza św. Jakuba przy al. Wojska Polskiego w Olsztynie (pomniki nagrobne, ogrodzenia kwater grobowych, nagrobki wewnątrz kwater – 27 000 zł);
- 2) prace ratunkowo-konserwatorskie drewnianego przydrożnego krzyża usytuowanego przy ul. Sielskiej w Olsztynie (konserwacja krzyża, wykonanie ponownego mocowania – 14 000 zł);
- 3) prace konserwatorskie i restauratorskie zabytkowych stolarek okiennych w budynku ratusza przy pl. Jana Pawła II 1 w Olsztynie (konserwacja okien wytypowanych do zachowania, a nie wymiany – zgodnie z pozwoleniem wojewódzkiego konserwatora zabytków – 75 000 zł) za łączną kwotę **116 000 zł**

Rok 2017

- 1) prace konserwatorskie zabytkowych elementów wyposażenia cmentarza św. Jakuba przy al. Wojska Polskiego w Olsztynie (pomniki nagrobne, ogrodzenia kwater grobowych, nagrobki wewnątrz kwater – 43 650 zł);
 - 2) prace konserwatorsko-zabezpieczające pomników usytuowanych na terenie dawnego cmentarza przy ul. Baczewskiego oraz na terenie dawnego cmentarza ewangelickiego przy al. Wojska Polskiego (30 000 zł)
- za łączną kwotę **73 650 zł**

II. Podnoszenie świadomości społeczności lokalnej w zakresie potrzeby ochrony i opieki nad zabytkami

Działania podejmowane w ramach tego priorytetu polegają głównie na popularyzowaniu wiedzy o historii i dziedzictwie kulturowym miasta oraz aktywizowaniu mieszkańców Olsztyna poprzez włączanie społeczności lokalnej w proces opieki nad zabytkami. Prowadzone były w tym zakresie działania informacyjne, popularyzacyjne i edukacyjne, związane z promocją zabytków gminy i walorów krajobrazu kulturowego oraz upowszechnianiem wiedzy o zasadach konserwatorskich. Działania te realizowane były we współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz instytucjami wyspecjalizowanymi w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.

W ramach popularyzowania zagadnień związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego oraz upowszechniania wiedzy o zabytkach i ich znaczeniu dla historii i kultury, Samorząd Miasta współpracuje z organizacjami działającymi na rzecz pożytku publicznego. Obszary współpracy określone są corocznie w uchwalanym przez Radę Miasta *Programie współpracy miasta Olsztyna z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami uprawnionymi ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*. Współpraca ta opiera się na udzielaniu dofinansowania na projekty dotyczące powyższych zagadnień. Poza działaniami typowo edukacyjnymi (konkursy, seminaria, publikacje), dofinansowane są też prace związane z konserwacją materiałów archiwalnych i starodruków ze zbiorów historycznych znajdujących się na terenie Olsztyna.

W okresie, którego dotyczy niniejsze sprawozdanie, zrealizowane zostały następujące projekty:

Rok 2016

- 1) **16 000 zł** – Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego Metropolii Warmińskiej „Hosianum” – Konserwacja 9 inkunabułów i 1 starego druku;
- 2) **9 000 zł** – Archiwum Archidiecezji Warmińskiej – Konserwacja profilaktyczna 4 i profilaktyczno-zachowawcza 5 jednostek archiwalnych z zespołu akt „Varia”;

- 3) **2 400 zł** – Stowarzyszenie „Nasze Jakubowo” w Olsztynie – „Widoki Zatorza, zabytkowej dzielnicy Olsztyna” (wydanie kompletu pocztówek);
 - 4) **2 100 zł** – Stowarzyszenie Oświatowo-Edukacyjne „Przyjaciele Nauki na Warmii” LOG-WARM – „Znam moje miasto. Zabytkowe tereny zielone Olsztyna” – konkurs wiedzy o Olsztynie dla uczniów szkół gimnazjalnych (edycja XV);
 - 5) **3 800 zł** – Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego Metropolii Warmińskiej „Hosianum” w Olsztynie – realizacja projektu „Miejskie obchody 550. rocznicy przyłączenia Warmii do Polski” (sesja popularnonaukowa, druk materiałów pokonferencyjnych, wystawa starodruków);
 - 6) **1 700 zł** – Stowarzyszenie Przyjaciół Muzeum Nowoczesności „Tartak” – realizacja projektu „Zabytki techniki – niedocenione dziedzictwo” (strona internetowa z informacjami o zabytkach techniki)
- za łączną kwotę **35 000 zł**

Rok 2017

- 1) **11 000 zł** – Archiwum Archidiecezji Warmińskiej – Konserwacja czterech poszytów z zespołu akt Archiwum Kapituły (AK Ab 11-16);
- 2) **14 000 zł** – Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego Metropolii Warmińskiej „Hosianum” – Konserwacja starego druku „Ecclesiastica historia” z 1560 roku;
- 3) **15 000 zł** – Towarzystwo Przyjaciół Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie – Konserwacja starego druku „Kronika Polska, Litewska, Żmudzka i wszystkiej Rusi...” Macieja Strykowskiego (wydana w Królewcu w 1582 roku);
- 4) **4 000 zł** – Towarzystwo Naukowe im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie – „OLSZTYN W DOKUMENTACH” (seria 3). Wybór źródeł do pierwszych lat powojennych (1945-1950);
- 5) **2 500 zł** – Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego Metropolii Warmińskiej „Hosianum” w Olsztynie – „Miasto wyrosłe z ksiąg” – Wystawa starych druków Biblioteki „Hosianum” z okazji Dni Jakubowych;
- 6) **3 500 zł** – Stowarzyszenie Oświatowo-Edukacyjne „Przyjaciele Nauki na Warmii” LOG-WARM – „Znam moje miasto” – konkurs wiedzy o Olsztynie dla uczniów olsztyńskich szkół podstawowych;
- 7) **4 000 zł** – Fundacja Inicjatyw Społecznych „Alna” – Opracowanie materiałów do monografii o burmistrzach, administratorach i prezydentach Olsztyna – okres od 1353 do końca XVI wieku;

- 8) **1 000 zł** – Stowarzyszenie Przyjaciół Muzeum Nowoczesności „Tartak” – realizacja projektu „Dziedzictwo – miejsca, których nie zauważamy”
za łączną kwotę **55 000 zł**

Urząd Miasta Olsztyna podejmuje także we własnym zakresie różnorodne działania mające na celu popularyzowanie zagadnień związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego i upowszechnianie wiedzy o zabytkach oraz ich znaczeniu dla historii i kultury. W latach 2016-2017 z budżetu Miejskiego Konserwatora Zabytków w Urzędzie Miasta Olsztyna zrealizowano w ramach zadań własnych następujące projekty edukacyjne i popularyzatorskie z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego:

Rok 2016

- 1) promocja i dystrybucja II tomu „Olsztyńskiego Rocznika Konserwatorskiego” – „Architektura i sztuka 1918-1945” (organizacja spotkania promocyjnego – sympozjum poświęconego ochronie architektury modernistycznej);
- 2) opracowanie materiałów do publikacji kolejnego, III tomu „Olsztyńskiego Rocznika Konserwatorskiego” – „Odbudowa i dekoracje Starego Miasta”, Rok 2016-2017 (artykuły, wykonanie dokumentacji fotograficznej, opracowanie katalogu dekoracji, opracowanie ilustracji);
- 3) przygotowanie we współpracy z redakcją Gazety Wyborczej Olsztyn kolejnej edycji konkursu edukacyjnego „Poszukiwacze zaginionych śladów” – dotyczącej zabytkowej stolarki okiennej („Na tropie pięknych, olsztyńskich okien”), popularyzującego w formie foto-zagadek rozmaite zagadnienia z zakresu dawnego rzemiosła, technik budowlanych, oraz ochrony i konserwacji olsztyńskich zabytków (wraz z zakupem nagród rzeczowych dla zwycięzców konkursu);
- 4) opracowanie graficzne folderów dla dwóch szlaków tematycznych w oparciu o materiały z kolejnych edycji konkursu „Poszukiwacze zaginionych śladów” – folder „Sgraffita” oraz „Stolarka okienna”;
- 5) przygotowanie i wydanie drukiem publikacji „Wilkie miasto Olsztyna 1568-1696”, w opracowaniu Danuty Bogdan, Olsztyn 2016 (opracowanie źródeł do historii miasta) oraz udostępnienie wydawnictwa na stronie internetowej www.zabytki.olsztyn.eu;
- 6) przygotowanie i wydanie drukiem monografii „Od Bet Tahary do domu Mendelsohna. Projekt Ericha Mendelsohna w rodzinnym Olsztynie”, red. Ewa Romanowska, Kornelia Kurowska, Olsztyn 2016 (monografia zabytkowego domu przedpogrzebowego projektu

- Ericha Mendelsohna przy ul. Zyndrama z Maszkowic w Olsztynie) oraz udostępnienie wydawnictwa na stronie internetowej www.zabytki.olsztyn.eu;
- 7) przygotowanie i wydanie drukiem folderów informacyjnych dla czterech szlaków prezentujących olsztyńskie zabytki, opracowanych na podstawie konkursu „Poszukiwacze zaginionych śladów” – foldery: „Detal architektoniczny – elementy figuralne”, „Stolarka drzewiowa”, „Ceramika w detalu architektonicznym”, „Historyczne dachy Olsztyna”;
 - 8) przygotowanie i wyprodukowanie we współpracy z Telewizją Kopernik cyklu filmów dokumentalnych pod tytułem „Odbudowa i dekoracje Starego Miasta”, przybliżających i popularyzujących historię oraz wartość powojennej odbudowy i dekoracji olsztyńskiej dzielnicy staromiejskiej;
 - 9) opracowanie i wydanie drukiem pierwszej edycji folderów informacyjnych z kompletem zakładek do książek – „Olsztyńskie sgraffita” (folder informacyjny z mapą dekoracji Starego Miasta oraz 9 zakładkami prezentującymi najciekawsze dekoracje staromiejskie wykonane w technice sgraffito);
 - 10) opracowanie koncepcji tablic informacyjnych oraz kiosku multimedialnego prezentujących „Szlak średniowiecznych fortyfikacji Olsztyna”, przeznaczonych do wykonania w ramach projektu rewaloryzacji Plant miejskich wzdłuż ulicy Pięczęnego w Olsztynie;
 - 11) opracowanie materiałów informacyjnych dla użytkowników zabytków obejmujących zagadnienia proceduralne, przeznaczonych do umieszczenia na stronie internetowej Urzędu Miasta;
 - 12) opracowanie materiałów informacyjnych przeznaczonych do umieszczenia na stronie internetowej Urzędu Miasta, promujących historię, badania oraz przeprowadzone prace konserwatorskie w zabytkowym kościele p.w. św. Wawrzyńca w Gutkowie oraz zabytkowym gmachu teatru im. Stefana Jaracza w Olsztynie;
 - 13) ufundowanie i zakup nagród rzeczowych przyznawanych laureatom Konkursu Fotograficznego „Mój Zabytek”, organizowanego przez Pałac Młodzieży w Olsztynie;
 - 14) prowadzenie i stała aktualizacja strony internetowej Urzędu Miasta poświęconej olsztyńskim zabytkom: www.zabytki.olsztyn.eu

Rok 2017

- 1) przygotowanie i wydanie drukiem III tomu „Olsztyńskiego Rocznika Konserwatorskiego” – „Odbudowa i dekoracje Starego Miasta”, Rok 2016-2017 – w całości poświęconego historii oraz wartości powojennej odbudowy i dekoracji olsztyńskiej dzielnicy staromiejskiej oraz zawierającego kompletny katalog powojennych dekoracji staromiejskich;

- 2) przygotowanie, produkcja i rozpowszechnienie gadżetów promujących staromiejskie dekoracje sgraffitowe – toreb oraz kubków, dystrybuowanych wraz z III tomem „Olsztyńskiego Rocznika Konserwatorskiego” – „Odbudowa i dekoracje Starego Miasta”;
- 3) organizacja sympozjum – promocji III tomu „Olsztyńskiego Rocznika Konserwatorskiego” oraz filmu dokumentalnego „Odbudowa i dekoracje Starego Miasta”, połączonego z wykładem o powojennej odbudowie warszawskiej Starówki oraz wystawą o dekoracjach malarsko-sgraffitowych na elewacjach warszawskich kamienic (we współpracy z Biurem Stołecznego Konserwatora Zabytków Urzędu Miasta Stołecznego Warszawy);
- 4) przygotowanie, wydanie drukiem i rozpowszechnienie folderów informacyjnych dla kolejnych dwóch szlaków prezentujących olsztyńskie zabytki, opracowanych na podstawie konkursu „Poszukiwacze zaginionych śladów” – foldery: „Sgraffita” oraz „Stolarka okienna”;
- 5) przygotowanie i przeprowadzenie serii wykładów (lekcji) z prezentacją o odbudowie i dekoracjach Starego Miasta w Olsztynie dla dzieci w wieku szkolnym – we współpracy z Miejską Biblioteką Publiczną w Olsztynie;
- 6) udział oraz przedstawienie referatu na ogólnopolskiej konferencji naukowej poświęconej powojennej metaloplastyce odbudowanych ośrodków staromiejskich w Polsce oraz przygotowanie do publikacji pokonferencyjnej artykułu naukowego poświęconego powojennej metaloplastyce Starego Miasta w Olsztynie (współpraca z Biurem Stołecznego Konserwatora Zabytków Urzędu Miasta Stołecznego Warszawy);
- 7) ufundowanie i zakup nagród rzeczowych przyznawanych laureatom Konkursu Fotograficznego „Mój Zabytek”, organizowanego przez Pałac Młodzieży w Olsztynie;
- 8) dystrybucja wydawnictw Urzędu Miasta promujących olsztyńskie zabytki (publikacje książkowe, foldery informacyjne, zakładki do książek) w punktach miejskiej i wojewódzkiej informacji turystycznej, szkołach oraz miejskich instytucjach kultury;
- 9) prowadzenie i stała aktualizacja strony internetowej Urzędu Miasta poświęconej olsztyńskim zabytkom: www.zabytki.olsztyn.eu

III. Eksponowanie walorów dziedzictwa kulturowego w przestrzeni publicznej

W ramach stałego podnoszenia jakości przestrzeni publicznej miasta sukcesywnie realizowane są działania związane estetyzacją dzielnic historycznych, identyfikowaniem i podkreślaniem walorów przyrodniczych i zabytkowych w przestrzeni, a także tworzeniem warunków dla atrakcyjnej turystyki miejskiej związanej z dziedzictwem kulturowym. W ramach priorytetu realizowane są zarówno działania inwestycyjne, mające na celu eksponowanie walorów

dziedzictwa kulturowego w przestrzeni publicznej poprzez prowadzenie prac rewaloryzacyjnych w zabytkach i na obszarach stanowiących własność Gminy Olsztyn, jak też różnorodne działania o charakterze informacyjno-edukacyjnym, mające na celu popularyzowanie zagadnień związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego i upowszechnianie wiedzy o zabytkach oraz ich znaczeniu dla historii i kultury.

W latach 2016-2017 Urząd Miasta Olsztyna zrealizował w ramach zadań własnych następujące działania rewaloryzacyjne oraz projekty edukacyjne i popularyzatorskie z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego:

- 1) prace konserwatorskie i remontowe zabytkowych elementów wyposażenia cmentarza św. Jakuba przy al. Wojska Polskiego – kolejne etapy w 2016 i 2017 r.;
- 2) prace ratunkowo-konserwatorskie drewnianego przydrożnego krzyża usytuowanego przy ul. Sielskiej w Olsztynie;
- 3) prace konserwatorskie i zabezpieczające pomników usytuowanych na terenie dawnego cmentarza przy ul. Baczewskiego oraz na terenie dawnego cmentarza ewangelickiego przy al. Wojska Polskiego;
- 4) prace konserwatorskie i restauratorskie zabytkowych stolarek okiennych w budynku ratusza przy pl. Jana Pawła II 1 w Olsztynie;
- 5) opracowanie koncepcji tablic informacyjnych oraz kiosku multimedialnego prezentujących „Szlak średniowiecznych fortyfikacji Olsztyna”, przeznaczonych do wykonania w ramach projektu rewaloryzacji Plant Miejskich wzdłuż ulicy Pięięznego w Olsztynie.

W ramach tworzenia warunków dla atrakcyjnej turystyki miejskiej związanej z dziedzictwem kulturowym Miasto Olsztyn na podstawie Uchwały Rady Miasta Olsztyna Nr XXVII/327/08 z 25.06.2008 r. przystąpiło do Stowarzyszenia „Europejski Szlak Gotyku Ceglanego” (EUROB). Wcześniej Olsztyn uczestniczył w międzynarodowym projekcie pod tą samą nazwą, wykorzystując do promocji miasta następujące obiekty gotyku ceglanego: Brama Górna, Katedra św. Jakuba, Zamek, Stary Ratusz, stanowiące główne punkty szlaków turystyczno-kulturowych. Stowarzyszenie rozwija następujące działania:

- 1) rozwój strony internetowej www.eurob.org – prowadzonej w języku niemieckim, angielskim i polskim – daje możliwość umieszczania informacji i ciekawostek o poszczególnych obiektach, o ważnych wydarzeniach kulturalnych w mieście, inne informacje mogące zainteresować turystów, propozycje wycieczek jedno- i kilkudniowych pomiędzy miastami i obiektami na szlaku;
- 2) rozpowszechnianie wydawnictw promocyjnych – broszury i foldery informacyjne (dostępne również na stronie internetowej szlaku); wydano foldery informacyjne o miastach

- uczestniczących w stowarzyszeniu, o podróżach wśród miast szlaku. W Olsztynie foldery dostępne są w Biurze Promocji, w Informacji Turystycznej oraz w obiektach noclegowych;
- 3) umieszczanie na obiektach gotyckich tablic informacyjnych z logo Stowarzyszenia i informacjami o danym zabytku.

IV. Badanie i dokumentowanie dziedzictwa kulturowego Olsztyna

Badanie i dokumentowanie zabytków jest podstawowym warunkiem ich trwałego zachowania, a tym samym skutecznej ochrony. Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami naukowe badanie i dokumentowanie zabytków zalicza do obowiązków właściciela lub posiadacza zabytku (art. 5 pkt 1. cyt. ustawy). W ramach realizacji tego obowiązku, ze środków Gminy Olsztyn wykonane zostały następujące dokumentacje konserwatorskie:

Rok 2016

- 1) konserwatorska inwentaryzacja pomiarowo-rysunkowa budynku dawnego aresztu UB przy ul. Warszawskiej 101-103 oraz stolarki okiennej w budynku przy ul. Mickiewicza 27;
- 2) ekspertyza techniczna stanu zachowania budynku dawnego aresztu UB przy ul. Warszawskiej 101-103;
- 3) aktualizacja programu prac konserwatorskich odkrytych reliktywów średniowiecznego zespołu przedbramia Bramy Górnej w Olsztynie;
- 4) program prac konserwatorskich, niezbędnych działań profilaktycznych i ratunkowych malowidła ściennego autorstwa Juliana Dadleza, znajdującego się na ścianie sali sesyjnej olsztyńskiego ratusza;
- 5) badania konserwatorskie zabytków architektury modernistycznej (budynki przy ul. Sienkiewicza nr 2A, 3, 4A, 5A, 6, 7A, 7B, Sienkiewicza 6A/Okrzei 19, Warszawskiej 61);
- 6) plany ochrony na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla obiektów zabytkowych administrowanych przez Miejski Ośrodek Kultury w Olsztynie
za łączną kwotę **64 565 zł**

Rok 2017

- 1) badania konserwatorskie zabytków architektury modernistycznej (budynki przy ul. Grunwaldzkiej nr 28, 30, 34, Jagiełły nr 3, 5, Konopnickiej 4AB);
- 2) badania konserwatorskie zabytków z okresu powojennej odbudowy Starego Miasta (budynki przy ul. Stare Miasto 11/16, Stare Miasto 17/21, Stare Miasto 29/32);

- 3) badania konserwatorskie zabytków wpisanych do rejestru zabytków – w związku z planowanymi przez właścicieli pracami remontowymi (budynki przy ul. Dąbrowszczaków 6, Dąbrowszczaków 10, Mazurska 5/5A, Mazurska 6, Wyzwolenia 6);
- 4) programy prac konserwatorsko-restauratorskich odcinków średniowiecznych murów obronnych na terenie Starego Miasta;
- 5) program prac zabezpieczająco-konserwatorskich pomników usytuowanych na terenie miasta za łączną kwotę **83 677 zł**

PODSUMOWANIE

Podsumowując należy stwierdzić, że priorytety określone w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami Miasta Olsztyna na lata 2014-2017 były realizowane w dwuletnim okresie sprawozdawczym (2016-2017) wszechstronnie przez różnorodne i komplementarne zadania, które prowadziły do osiągnięcia założonego celu. Zadania te obejmowały zarówno działania bezpośrednio wpływające na poprawę stanu zachowania olsztyńskich zabytków, choć tych wciąż jest za mało w stosunku do stwierdzonych potrzeb, jak i projekty upowszechniające i promujące lokalne dziedzictwo kulturowe oraz zwiększające świadomość społeczną w zakresie potrzeby jego zachowania. W związku z nowelizacją ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami we wrześniu 2017 r. oraz dopuszczeniem możliwości udzielania przez jednostki samorządu terytorialnego dotacji celowych na prace przy zabytkach nie wpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, konieczne wydaje się także znaczące zwiększenie wysokości środków przeznaczonych na wsparcie finansowe prac remontowych prowadzonych w zabytkach ujętych w gminnej ewidencji zabytków, realizowane w systemie dotacji celowych. Dzięki zmianie ustawy – oraz zmianie uchwały Rady Miasta Olsztyna w sprawie określenia zasad udzielenia dotacji na prace przy zabytkach – od 2018 r. na wsparcie finansowe olsztyńskiego samorządu mogą liczyć nie tylko właściciele zabytków wpisanych do rejestru, ale również właściciele obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków miasta Olsztyna. W ślad za tym powinno jednak nastąpić również wyraźne zwiększenie środków finansowych w budżecie przewidzianym na ochronę zabytków, bowiem co roku kwota wnioskowanych dotacji kilkakrotnie przekracza kwotę zaplanowaną na ten cel w budżecie miasta. Aby osiągnąć wymierne i trwałe efekty podobne działania powinny być kontynuowane w kolejnych latach, co przyczynić się może do zwiększenia atrakcyjności turystycznej miasta oraz do budowania silnej tożsamości lokalnej jego mieszkańców.